

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:

pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.

Ide küldendők a kéziratok
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Adófizetők figyelmébe.

A m. királyi pénzügyminiszter a következő körrendeletet bocsátotta ki:

Az államháztartás ideiglenes vitelére vonatkozó felhatalmazásról szóló és 1906. évi június hó 9-én hatályba lépett 1906. évi II. törvénycikk 5. §-a alapján az 1906. év I. negyedének végéig felszaporodott közadótartozások érvényesítése tekintetében a következő határozatok irányadók:

Az 1905. évből, valamint az 1906. év I. negyedéből származó adótartozásokat mindenki akként törlesztheti, hogy ennek az adótartozásának felét 1906. évi október végéig, másik felét pedig 1907. év végéig tetszése szerinti részletekben fizetheti be.

Ezekről a tartozásokról azok az adózók, akiknek évi egyenes adója 200 K-t nem ér el, a befizetésükre nézve fentebb megjelölt határidőig kamatot egyáltalán nem fizetnek s kamat csakis ezen határidők lejártától kezdve követelhető egész a befizetés napjáig. Mig azok az adózók, akiknek évi egyenes adója a 200 K-t eléri, adótartozásuk után 1906. évi július 15-étől kezdve egész a befizetés napjáig a törvényes kamatot tartoznak fizetni.

Az 1905. évből s a folyó év I. negyedéből származó adótartozásokra nézve ezeket a befizetési kedvezményeket mindenki igénybe veheti a nélkül, hogy ez iránt folyamodnia kellene. Ellenben általában azok, akik messzebb menő halasztást kívánnak igénybe venni, valamint azok az évi 200 K-t elérő vagy azt meghaladó adót fizető adózók, akik ha nem is messzebb menő halasztást, de kamat engedést kívánnak igénybe venni, ebben csak úgy részesülnek, ha ezt kérelmezik.

Az erre vonatkozó kérvények bélyegmentesen nyújthatók be akár a községi (városi) előljárárszoknál, akár pedig a pénzügyigazgatóságoknál, sőt szóbelileg is előadhatók, mely esetben az előadott kérelem rövid tartalma az előljárárság s illetőleg a pénzügyigazgatóság által foglaltatik írásba. Az is meg van engedve, hogy az egy községhez tartozók többen együtt véve adják elő kérelmüket, s hogy az egy községhez tartozók kérelmei, a kérelem tárgyát és indokait feltüntető jegyzék alakjában terjesztessék elő.

Jóllehet az 1906. évi II. törvénycikk az 1905. évet megelőző időből eredő adótartozások mikénti törlesztésére nézve rendelkezést nem foglal magában s ezekre nézve kamatmentességet nem engedélyez, de a törvénynek abból a célzatából, hogy az adótartozások érvényesítése méltányosan történjék s egyeseknek romlására ne vezessen, következik, hogy a rendezésbe ezek is bevonassanak.

A halasztási és kamat elengedési kérelmek elbírálásá-

nál a döntő szempontot az képezi, hogy az adózó vagyoni helyzetének, jövedelmi forrásainak s általában fizetési képességének figyelembe vételével, anyagi érdekeinek sérelme vagy éppen veszélyeztetése nélkül mennyiben és mily idő alatt képes tartozásának lerovására.

Ezeknek a szempontoknak méltányos mérlegelése mellett különösen ügyelni kell arra, hogy a messzebb menő fizetési halasztásokkal, vagy éppen a kamatok elengedésével visszaélések ne történjenek, mert azok nem kedvezménykép, hanem csakis akkor adhatók meg, ha azt a szükség kívánja s az adózó anyagi helyzete teszi valóban indokolttá.

Ebből folyólag az 1905. évet megelőző időből eredő tartozásokra halasztás csak oly esetekben adható, midőn ezt az adózó helyzete mellőzhetetlenné teszi, hasonlóképpen a törvényben meghatározott eseteken kívül a kamatok általában csak akkor engedhetők el, ha azok fentartása az adózó fizetési képességét befolyásolná. Ily esetekben azonban úgy a halasztás, valamint a késedelmi kamatok elengedése a méltányos és elviselhető részletekbe beosztandó egész tartozásra, tehát az 1905. évet megelőző időből eredő, de a rendezésbe bevont tartozásokra is kiterjeszhető.

Az utólag kivetett vagy ez után kivetendő adóknak az 1905. évre s az 1906. év I. negyedére eső részei ugyanolyan elbírálás alá vonandók, mint az ezen időből eredő s már korábban kivetett adók. Ellenben az akár korábban kivetett, akár ez után kivetendő adóknak az 1906. I. negyedévéig követő időre eső része a folyó adó fogalma alá esik s minden naptári negyed közepéig pontosan befizetendő, e befizetés elmulasztása esetében pedig kamatok számításra kerülnek. Kivétel alá csakis a folyó év II. negyedére járó adó esik, amely július 15-ig kamatmentesen fizethető be, s be nem fizetés esetén csak július 15-től kezdve van késedelmi kamat számításának helye.

Az adókezelési törvény azon elvi rendelkezésének, hogy a befizetések első sorban a hátralékokra könyvelendők, ezen rendelkezést végrehajtásánál is érvény szerzendő. Ha tehát valaki folyó adóját, illetőleg evvel felérő összeget fizet is be, ez első sorban a hátralékokra könyvelendő, de a végrehajtási eljárás ellene csak akkor és annyiban fogantatható, ha és amennyiben a folyó adó esedékesekké vált részleteivel s a korábbi tartozásoknak esedékesekké váló részleteivel felérő összeget sem fizetne be. Aki oly összeget fizet, amelyek folyó adójának esedékesekké váló részleteivel felérnek s aki a folyó adóval felérő összegeken kívül 1906. október végéig az 1905. évből és a folyó év I. negyedéből eredő tartozásainak felével felérő összeget s 1907. végéig e tartozásnak másik felével felérő részleteket befizet, nemkülönben az a messzebbmenő halasztásban részesülő adózó, aki a folyó adójával felérő részleteken kívül

a hátralékok esedékesekké váló részleteit is befizeti, végrehajtást nem szenvedhet.

A befizetések elszámolása alkalmával különös gond fordítandó arra, hogy kamatok csak annyiban számittassanak, amennyiben a kamatfizetés alá eső tartozásokkal felérő részlet sem fizettetnék be kellő időben. Ez esetben a kamatok levonása után fenmaradó részlet számolandó el a tőkére.

Kamat számításnak csak a következő esetekben van helye:

a) az 1905. évet megelőző időből eredő hátralékoktól ezek esedékességétől számítva egész a befizetés idejéig;

b) azoknak az adózóknak 1905. évre s az 1906. év I. negyedére eső tartozásai után, akiknek évi adója 200 K-t elér, 1906. július 15-től kezdve;

c) az 1906. év II. negyedére járó adó után, tekintet nélkül az összeg nagyságára, 1906. július 15-től kezdve.

Önként értetik, hogy oly esetben, midőn a folyó adó kivétel nélkül, a folyó részletek fizetése s mulasztás esetén a kamatok számítása a legutóbbi jogerős évi adókirovás szerint s az 1883. évi XLIV. t.-cz. 39. és 41. §-aiban megállapított módon eszközözlendő.

d) az 1906. III. negyedére s az azon túl eső időre járó adók után az 1883. évi XLIV. t.-cz. 41. §-ában a folyó adókra nézve előírt általános rendelkezéshez képest.

e) Azon, az 1905. évből s az 1906. év I. negyedéből eredő adótartozások után, amelyek, habár évi 200 koronán aluli adót fizető adózóknak tartozásai is, de 1906. október végéig s illetőleg 1907. végéig be nem fizettetnek, valamint azon tartozások után, amelyekre nézve messzebb menő vagy kamatmentes halasztás adatott, ezen határidők lejártának s illetőleg a részletek esedékessé válásának idején túl a befizetésig szintén kamat számítandó.

Különös gondot kívánok fordítani arra, hogy a kényszerbehajtások ott is, ahol a törvényes előfeltételek megvannak, ok nélkül ne alkalmaztassanak s megfelelő kimérettel vitessenek keresztül.

Az adózók viszonyainak állandó figyelemmel kísérése, a fizetési képességnek kellő időben való igénybe vétele, a közzolgáltatások igazgatását közvetítő községi előljáróságoknak s a pénzügyi közegeknek egyik főfeladatát képezi.

Ennélfogva különösen a kisebb adózásoknál nem a kényszerbehajtásoknak gépies alkalmazására, hanem fizetési képességüknek oly időben való igénybevételére kell a súlyt fektetni, midőn jövedelmeik befolyanak.

Ezek ellen tehát a kényszerbehajtást csak a végső szükség esetén kívánom igénybe venni s ekkor is különös gondot kívánok arra fordítani, hogy a végrehajtások az 1883. évi XLIV. törvényzikk 58. és 60. §-aiban, valamint az 1881. évi LX. törvényzikknek az adókezelési törvényben felsorolt 51—67. §-aiban megállapított mentességek szigorú figyelemben tartása mellett vezettessenek keresztül s az e részben előforduló visszaélések megtoroltassanak. Másrészről pedig kikötöm és fentartom magamnak, hogy oly esetben, midőn a végrehajtás ingatlanokra vezetetik, ez az adótartozás részletes kimutatása mellett mindig előzetesen tudomásomra hozassék.

A pénzügyigazgatóságoknak állandó tisztében jelen rendeletem pontos végrehajtását fogantatosítani s ugy a községi előljáróságok útján, valamint egyéb rendelkezésekre álló módokon az adózók viszonyairól és fizetés képességéről oly alapos tájékozást szerezni, hogy egyfelől a méltányosság kívánalmainak minden irányban elég tétessék, másfelől azonban ez a méltányos eljárás se indokolatlan

kedvezéseknek, se a kinstár megkárosításának forrásává ne válják.

E szempontok szoros ellenőrzését a törvényhatóságok közigazgatási bizottságaitól várom el s e végből kötelésségévé teszem a pénzügyigazgatóságoknak, hogy a közigazgatási bizottságokat eljárásukról alaposan tájékoztassák s általuk engedélyezett halasztásokról és kamat elengedésekről, az indokokat is feltüntető részletes kimutatást terjesszenek havonként a közigazgatási bizottságok elé.

A közigazgatási bizottságokat pedig felhívom, hogy a mutakozó szükséghez képest, a jelen rendeletem végrehajtása ügyében külön jelentéseket is tegyenek hozzám.

Az eljárás megkönnyítése végett a közigazgatási bizottságok ellenőrzése mellett felhatalmazom a pénzügyigazgatóságokat, hogy a felszaporodott tartozások törlesztésére, 500 koronát meg nem haladó tartozásoknál, a székes fővárosi királyi adófelügyelőt pedig 1000 koronát meg nem haladó tartozásoknál, a 1908. év végéig terjedő fizetési részleteket engedélyezhessenek, — hogy ezen összeg keretén belül e halasztások körébe az 1905. év előtti időből eredő adótartásokat is bevonhassák s hogy rendkívüli esetekben a kamatokat is elengedhessék. Messzebbmenő halasztások és kedvezmények megadását a belügyminis-teriumnak tartom fenn, az eljárás egyszerűsítése érdekében megengedem azonban, hogy a halasztási és kamatelengedési esetek ne külön-külön, hanem az indokok tüzetes megjelölésével együttesen is előterjeszthetők legyenek.

A végből, hogy ezen rendelkezéseim felől az adókezelésre hivatott helyhatósági közegek s az adózó közönség is mielőbb kellő tudomást szerezzenek, utasítom a kir. pénzügyigazgatóságokat, hogy jelen rendeletemnek sokszorosítása iránt azonnal intézkedjenek s annak egy-egy példányát a kerületükben levő valamennyi város és község előljáróságának külön is küldjék meg.

Budapest, 1906. évi június hó 10-én.

Vidéki városaink közléte.

Vidéki városaink közléteről — mint már megirtuk — hiteles adatok alapján érdekes és tanulságos könyvet adott ki Éhen Gyula. A könyv közérdekű eredményeinek összefoglalásából itt közöljük a következőket:

Az ország 130 városának magántulajdonát képező földbirtoka megközelíti a 800,000 katasztrális holdat, mely évenként megközelítőleg 8.000,000 koronát jövedelmez. A városok magántulajdonát képező lakóházak és egyéb épületeik évenként 2.000,000 koronát túlhaladó bérjövadelmet hoznak.

Ezen jelentékeny jövedelmekkel szemben csak 18 város van, mely községi pótdadót nem fizet. Ellenben 20%-ig terjedő pótdadót fizet 33 város; 20—50%-ig terjedő pótdadót fizet 43 város; 50—100%-ig terjedő pótdadót fizet 35 város. Csupán 1 város van, melynek pótdadója túlhaladja a 100%-ot.

Szerző arra a meggyőződésre jut, hogy a meglévő vagyonág jövedelmeztetése nem kielégítő; sőt a kényelemszeretet egyes városokban annyira lábrakapott, hogy egyes jól jövedelmező közintézményeket sem a város maga létesít, hanem átengedi azokat egyesek, vagy társulatok üzleti spekulációjának; ekként terhelvén meg a várost évenként egy-egy tetemes összeggel anélkül, hogy a város törzsvagyonában gyarapodást eredményezne.

Igy van ez a modern közvilágítási eszközök előállításánál, a közúti vasutak létesítésénél és több helyütt a vízvezeték berendezésénél is.

A városoknak legeminensebb kötelessége, hogy lakosaik érdekében oly közegészségi állapotot teremtsenek, mely nem pusztán kényelmet és megelégedést biztosít, hanem egyuttal a népesedési mozgalom kedvező alakulásának is hathatós eszköze gyanánt bizonyul. És ha körütekintünk az ország vidéki városaiban, azt látjuk, hogy az ország 130 vidéki városa közül csak 36 városnak van ivó és használati vízszerezésre alkalmas vízvezetéke. Van ezenkívül 28 városnak 208 ártézi kutja és 29 városnak 492 furt kutja. Csatornahálózata azonban csak 12 városnak van. Közkórháza pedig van 89 városnak.

A közvilágítás terén örvendetesen terjed a légszesz- és villamvilágításnak modern rendszere. Ámde városaink legnagyobb részében még most is a petróleumlángokkal világítanak.

Városokban törvény írja elő a közbúváhidak létesítését, de mégis azt kell tapasztalni, hogy egy-két városnak még ezen intézménye is hiányzik. A létezőknek tulnyomó része pedig oly primitív rendszerben épült, hogy hiányzik azokból a legszükségesebbek: a vízvezeték. A sertésszuró teleppel és hűtőkamarákkal kapcsolatos modern közbúváhid pedig a legnagyobb ritkaságok közé tartozik, ami szintén nagy hátránya a közegészségügynek.

Összesen 89 városnak van közkórháza; melyeknek jórésze nyilvánosság jellegével van felruházva. Téboldája, illetőleg elmeügyintézet csak kettő van, mely oly csekély szám, hogy Angliával szemben mélyen el kell pirulnia a magyar hygiénének! Kórházaink tulnyomó része is kezdetleges, sok helyen pedig állandó orvosi inspekczió sincs.

Az utczaburkolás rendszere városainkban szintén nagyon kezdetleges. Amely városokban szilárd anyaggal (aszfalt, keramit, koczkakó) való burkolást látunk is, azokkal legnagyobbbrészt, csak a parádés utczákban, a főközlekedési vonalakon találkozunk. A mellékutczák és utvonalak pedig maradnak a régi elhanyagolt, primitív állapotban.

A város szegényebb sorsu lakosságának egészségi érdekében nagy sulyt kell fektetnünk a közfürdők létesítésére; melyek ezidő szerint még kevés városban állanak a közön-ség rendelkezésére.

Városainknak intézményekben most vázolt közegészségi állapota teszi tehát érthetővé a halandóságnak azt az ijesztő mértékét, mely szerint a születések száma csak 20 és néhány %-kal haladja tul a halálozások számát. Ugyanis az ország 130 városában a legközelebb elmúlt évben élve született 71,569 személy, a halálozások száma pedig 57,144 volt. E lesújtó arány méltán gondolkodóba ejtheti az illetékes tényezőket és ezek között első sorban magukat a közvetlen cselekvésre és gondoskodásra kötelezett városokat, de egyuttal az ország kormányát és törvényhozását is.

A városok kulturális élete terén figyelmünk első sorban a népoktatás ügyére és állapotára irányul. E részben a városok is, mint iskolafentartók meghozzák a tőlük kitelhető áldozatot, amennyiben az ország 130 vidéki városa évenként 6.204,156 koronát szentel iskolai czélokra.

Törvénybe iktatott népoktatási rendszerünknek nagy hézaga és fogyatkozása azonban az, hogy a kötelező oktatás parancsoló ereje mellett, nem mondja ki az ingyenes oktatást.

Az a feladat, mely a magyar nemzeti nyelv jogának érvényét az elemi oktatás területén keresi, megkezdett munkájában simán haladhat a maga útján, de csak azon esetben, ha a törvénybe iktatott hatalmi szó mellett az állam és törvényhozás sem nyul a városok és felekezetek zsebébe, hanem anyagi hozzájárulással kellőképpen ellen

sulyozza s kiegyenlíti a jelzett jellegű népiskolákkal szemben szerzett ingerenciáját.

Nemcsak figyelemreméltó, de egyuttal megszivlelendő azon jelenség, melyet a fentebb közölt adatok tárnak elibénk. Mig az idegenajku lakossággal elegyes városokban nagy számban fordulnak elő a magyarul beszélni nem tudók; addig a majdnem szinmagyar elem lakta városokban feltűnően nagy az analfabéták száma.

A reális pályára készülő ifjuságnak megfelelő számu polgári fiúiskola áll ugyan rendelkezésére; nagy fogyatkozása azonban e tanszaknak, hogy gyakorlati iparoktatással nincsen egybekapcsolva. Polgári leányiskolánk száma kielégítő. De nagy hiány mutatkozik a felsőbb leányképzés terén és nem is hátrány az, hogy a meglevőknek is nagy része felekezeti jellegű. Reáliskolánk kevés. A gimnáziumok jórésze szintén a felekezetek kezében van. Ez nem volna baj De nagyobb baj az, hogy a meglevő gimnáziumok osztályai tulzsufoltak.

Egyetemünk a budapestin kívül csak Kolozsváron van.

A tanítóképzés terén — mely részben szintén a felekezetek kezén van — éppen a magyar nemzeti nyelv oktatása érdekében, a létező állapot nem kielégítő.

Az ország határszéli városaiban a magyar szinművészet még mindig nagymértékű kultuszmissziót teljesít. A szinművészet kulturhivatására való tekintettel konstatalni lehet, hogy a vidéki városok számának figyelembe vételével aránylag nagyon csekély a modern szinházak száma. Igy állandó téli szinháza csak a következő városoknak van: Arad, Kolozsvár, Debreczen, Szeged, Pozsony, Sopron, Kassa, Pécs, Nagyvárad és Kecskemét. Másodrendű szinházak: Szabadka, Deés, Győr, Nyitra, Miskolcz, Szatmárnémeti, Eperjes, Nagyszeben, Pápa, Nyiregyháza és Ujvidék.

Nyári szinházak, illetőleg szinkörök vannak a következő városokban: Hódmezővásárhely, Makó, Kaposvár, Máramarossziget, Arad és Pozsony.

Nyilvános könyvtára, illetőleg népkönyvtára majdnem minden városnak van. Muzeumok, képtárak és etnografiai gyűjtemények csak elszórtan találhatók.

Könyvnyomdája van majdnem minden városnak. Helyi hirlap pedig 83 városban jelenik meg.

Magyarországnak, mint par excellence agrikulturállamnak régi jellege, az idő és viszonyok változásai daczára, megmaradt a maga egyoldalúságában.

Mig a bennünket övező iparállamokban évtizedeken keresztül serényen folyt a közgazdasági átalakítások öntudatos munkája, addig mi maradtunk a régiekben; és nem vettünk tudomást a körülöttünk történő új berendezkedésekről, melyeknek czélja és feladata nem egyéb, mint a közgazdaság két főágának: a mezőgazdasági és ipari érdekek harmóniájának megteremtése és megszilárdítása.

Magyarország földterületéből a nagybirtokokra esik általában 32-29 százalék; sőt az ország némely részében annak négytizede. Igy volt ez az 1890. évben, midőn a népszámlálás eredménye szerint az ország lakosainak száma 17.483,201 volt. De ezen változatlan állapotot találta az 1900. évi népszámlálás is, melynek eredménye szerint az ország lakosságának száma 19.259,550-re szaporodott; tehát 1.771,278 emelkedést mutatott. Összehasonlítást tesz e tekintetben a külföldi állapotokkal.

A régi keretek nem voltak többé alkalmasak a másfélmillió lakos szaporulatot tulhaladó népesség befogadására: annak következménye lett az Amerikába való nagyarányu kivándorlás; mely a legközelebb mult évben azon elszomorító képet mutatja, hogy a kivándorlók száma közel

100.000-rel haladja túl hazánkban a születések számát; nem hagyván érintetlenül a városokat sem.

Kereső iparosaink és kereskedőink kielégítő száma mellett a közlekedési személyzet száma jelentékeny, mely körülményt egybevetve a vasutvonalak nagy számával, a közlekedés fejlettségének kétségbevonhatatlan bizonyítéka. Gyáriparunk azonban csak a kezdetlegesség stádiumát éli; valamint ipartelepeink száma is jelentéktelen.

Az ország 122 városában működő pénzügyintézetekben összesen 1079 798,805 korona betéti tőke van elhelyezve. Tehát oly óriási tőke hever improduktív módon, fontosabb közgazdasági rendeltetés nélkül, mely után a múlt 1905. évi nyereség 19.402,400 koronát tett ki. — Holott a gyár-alapítási alkalom nagy közgazdasági előnye mellett bizonyára nagyobb osztalék is jutna a tulajdonosainak. Az ország 130 városa közül 73 városnak van rendes katonai lak-tanyája.

Közúti vasutja 16 városnak van, melyek tulnyomó részben vállalatok kezelésében lévén, a helyi személyforgalom könnyítésén kívül semmi anyagi előnyt nem biztosítanak.

Az ország városainak szociális viszonyaira vonatkozólag konstatáljuk, hogy a 130 vidéki város közül 94-nek van szegényháza; és az összes városoknak évi szegényügyi kiadása teljes összegében 1.570,365 korona. Ha figyelembe vesszük azon körülményt, hogy a 94 város szegényházának fentartási költségei, az 1.570,365 korona, szegényügyi évi kiadásában befoglaltak, képzetet alkothatunk magunknak arról, hogy városainak szegényügye mily primitív, elhanyagolt állapotban leledzik.

Valljuk csak be őszintén, hogy erészben a főhiba a törvény helytelen rendelkezésében keresendő.

A törvénynek e fonákságából ered tehát, hogy városaink tulnyomó részének nincs szegényügyi szabályrendelete.

Bármily szigorú kritikával mérjük is városainknak köz-állapotát, nem férhet kétség ahhoz, hogy kulturális és közgazdasági intézményeikben, valamint lakosságuk intellektuális színvonalában egyesítik magukban azokat az alapvető feltételeket, melyeknek öntudatos és fokozatos fejlesztésével az egységes magyar nemzet által kiépítésének és megszilárdításának számottevő tényezői gyanánt valósíthatják meg hivatásukat.

Eltételezve a városok, különösen pedig a rendezett tanácsú városok autonómiájának a szabad mozgást és buzgó tevékenységet megbénító korlátozásáról és a falusi községekkel ugyanazon színvonalra való degradálásától, számtalan oly terhet rónak törvényeink a városokra, melyek az állam céljaiival és feladataival azonosulva, a városoknak költségvetését egyáltalában nem érinthetnék.

Nem ismételtük eléggé a feladatoknak azon sokoldalúságát és sokaságát, melyeket a városok átruházott hatáskörben az állam helyett teljesítenek, melyek legszerényebb számításokkal is igénybe veszik az összes városok 17.000,000 koronát túlhaladó személyi kiadásainak legalább is 18—20 százalékát.

Ha tehát megfelelő alapot keresünk arra, hogy a városok jelzett irányban teljesített funkciójukért kellőképpen rekompenzáltassanak, akkor csak reá kell mutatnunk az alább közölt kimutatásban foglalt városi huszfogyasztási adók teljes összegére, mely a 3.000 000 korona évi szolgáltatást megközelítvén, ez indirekt adónemnek átengedésével a városok jogos igényei teljes kielégítést nyerhetnek.

Különösen reá kell mutatnunk azon bő jövedelmi forrásra, mely a községi takarékpénztárak intézményének lé-

tesítése által a városok javára megnyitvatnák; különösen pedig, ha törvényalkotás útján statuáltatnának a községi takarékpénztárak.

Ha számításba vesszük, hogy a községi takarékpénztárak intézményének létesítése által, mely szép nyereség jutna a városoknak osztályrészül: akkor lehetetlen, hogy mi is fel ne buzduljunk a községi takarékpénztárak eszméjének gyakorlati megvalósítása és életbeléptetése mellett.

Amit eddigelé e téren látunk és tapasztalunk, mindaz csak gyenge kísérlet, melyet számításba venni alig lehet; ámde buzdító példa gyanánt elég jó és üdvös. Ilyen kísérlet történt Hajduböszörményben, hol 1.946,118 korona betét mellett 45 186 korona nyereséggel; Karczagon, hol 347.667 korona betét mellett 7811 korona nyereséggel; Kisujszálláson, hol 1.721,695 korona betét mellett 32.987 korona nyereséggel; Nagybányán, hol 2 929,505 korona betét mellett 26,815 korona nyereséggel; és végül Nagykőrösön, hol 4.112,708 korona betét mellett 72.677 korona nyereséggel zárult az 1905-iki üzleti év.

A városok jövedelmeit szaporítani hivatott új források megnyitására és a meglévők bővítéséről lévén szó, nem hallgathatjuk el azon szembeszökő aránytalanságot, mely a városok tisztviselőinek és alkalmazottainak javadalmazása tekintetében mutatkozik. Holott ugyanazon munka és tevékenységi körben dolgozván, semmi jogosultsága sincs annak, hogy oly aránytalanul nagy megkülönböztetések tétessenek tisztviselő és tisztviselő között.

A városok középpontjától kimért 5 kilométer körzétbe eső minden darab földnek és minden épületnek a város komplexumához tartozónak kell kijelentetnie. A városok és külső gyűrűzetében fekvő nagyobb birtoktestek azután a mutakozó keresethez képest felaprózandók oly czélból, hogy a tagozott kisebb területeken a föld tulajdona és munka után sóvárgó egyének és családok elhelyezést nyerjenek.

Városi közgyűlés.

Első nap.

— jul. 3.

Első tárgy a polgármesteri jelentés volt. A polgármesteri jelentés meleg hangon emlékezik meg Wolafka Nándorról. A jelentést tudomásul veszik.

A lovaregylettel kötött szerződést mutatja be Vecsey Imre főjegyző jóváhagyás végett.

Ezzel kapcsolatosan Degenfeld József gróf szólalt fel. Sajnálattal tapasztalta, hogy az ideai versenyeken egy osztrák indító volt itt, ki nem, mint eddig történt, magyarul, hanem a startnál mindig német szavakat használt. Kérdést is intézett emia't a lovaregylet titkárához, ki azt a felvilágosítást adta, hogy a lovasok közül többen nem tudnak magyarul, azért indítják utnak a lovakat német szó mellett. Azt hiszi, Bécsben nincsenek figyelemmel a magyar lovasokra. Kéri a tanácsot, hasson oda, hogy ez elő ne fordulhasson.

Juhász Ignác kéri a szerződés felolvasását. Vecsey Imre felolvassa a szerződést.

Simonffy Imre, a lovaregylet elnöke azt mondja, hogy a közgyűlés már jóváhagyta a szerződést. (Felkiáltások: Mikor? Nem tudunk róla.)

Vecsey Imre felvilágosítást ad a szerződésre nézve.

Márk Endre a Degenfeld felszólalása folytán azt kéri, hogy a záradékolásban benne legyen, hogy a startnál is kizárólag csak magyar lehet a vezényleti nyelv.

Simonffy Imre mentegeti a lovaregyletet.

Jánosi Zoltán ezt a kérdést világosan látja. A szerződés mindaddig nem jogerős, míg az jóváhagyva nincs. Márk Endrétől eltérőleg azt óhajtja, hogy külön pontba foglalassák be, hogy itt Magyarországon csak magyarul lehet vezényelni.

Juhász Ignác neheztelést fejez ki, mert annak idején nem terjesztették a közgyűlés elé a szerződés pontozatait. Nem szabad megengedni, hogy a mi gyepünkön a lóverseny vezetése német nyelven történjék.

Varga Lajos dr. a Jánosi indítványán kívül még egy pontot óhajt a szerződésbe bevenni és pedig ez a totalisátor játék korlátozására vonatkozik.

Vecsey Imre a tanács nevében kijelenti, hogy egyetértenek a felszólalóval a totalisátort illetőleg, de konkrét indítványt ő sem tudna tenni.

Kovács József polgármester azt hiszi, hogy az, amit Degenfeld József gr. felhozott, csak efemer dolog. Elég lesz az, ha azt mondjuk ki, tiltakozunk hasonló eset megismétlése ellen.

A közgyűlés Vecsey indítványát elfogadja azzal a pótlással, hogy a jóváhagyási záradékot a lovaregylet külön aláírni tartozik.

A tanács bejelenti, hogy a miniszter a szénszállítás ügyében hozott határozatot jóváhagyta.

A külső gazdasági cselédekre vonatkozó szabályrendeletet a miniszter jóváhagyta.

Tudomásul vették, hogy a főispán kinevezte az építési bizottság és a lóavató bizottság tagjait.

A nagyváradi honvéd hadapród iskolában egy városi alapítványi hely megüresedett. A közgyűlés az alapítványi helyre első helyen Illésy Gyula, másodhelyen Szabó István, harmadik helyen Hegedüs Dezső, negyedik helyen Erdei Ferencz tanulókat ajánlja.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület kéri a várost, hogy a már régebben a két bölcsészeti tanszékre megszavazott 10,000 korona járulékot 1906. évtől kezdve folyósítsa.

A közgyűlés kiutalja a 10,000 koronát, ha igazolják, hogy felállították a bölcsészeti tanszéket.

Az ev. ref. egyházkerület ujonnan építendő főgimnáziuma építési költségére 400,000 korona segélyt kér.

Degenfeld József gr. azt kérdi, mit ért a tanács az alatt, hogy a város jogai biztosítsanak, ha megadja a kért segélyt.

Oláh Károly szerint ilyen adománnyal szemben kell a városnak valami jogot biztosítani.

Jánosi Zoltán nem tudja megérteni, hogy most hogy kerül ide az egyház, az iskola közötti jogviszony. Azt indítványozza, hogy az egyházat hagyják ki, de igenis azokért az áldozatokért melyeket a város hoz, biztosítsanak neki jogokat az iskolában.

Simonffy Imre nem kíván a város által a főgimnáziumra befolyást gyakoroltatni. Kéri az erre vonatkozó pontot kihagyni.

Komlóssy Arthur biztosítani kívánja a város befolyását a főgimnáziumra.

Juhász Ignác a város anyagi helyzetét nem látja olyan-nak, hogy jelenleg ilyen nagy összeget kiadjon. Indítványozza, vétessék le az ügy a napirendről.

Degenfeld József gr. arra a vádra, hogy az egyházkerület nem ad, felvilágosításul kijelenti, hogy az egyházkerület mintegy 300,000 koronával járul a gimnázium építéséhez. Nyilvános adakozás útján aligha lehet olyan összeget összehozni, hogy a város adományát mellőzzék.

Juhász Ignác: Adjon Tisza Pista, az gazdag.

Jánosi Zoltán: Nem ad, sohasem adott.

Degenfeld József gróf: Kérem, nagyon szívesen vesszük Tisza Pista adományát is, csak adjon. Azt hiszi, elég lesz most azt mondani, megadják a segélyt és megbizzák a tanácsot, hogy a feltételekre nézve tárgyaljon az egyházzal, vagy az egyházkerülettel. Kéri a 400,000 korona segély megadását.

Jánosi Zoltán Juhász azon érveit czáfolja, hogy a városnak jelenleg nincs pénze ilyen nagy adományt tenni. Fontosabb kérdést ennél nem ösmer.

Ez a város, ha meg erőltetésébe kerül is, nem tagadhatja meg ezt az adományt. Helyesen tette a város, hogy a kath. főgimnáziumot olyan nagy összeggel segélyezte. Igaza volt, jól tette. Ha a kálvinista Róma a kath. főgimnáziumra olyan nagy összeget szavazott meg, lehetetlen, hogy a régi iskolájának, a kollégiumnak megtagadja a segélyt.

Kovács József polgármester kijelenti, hogy nekünk van ref. gimnáziumunk, most csak új épületről van szó. Ha megszavazzuk az összeget, befolyásunkat biztosítani kell.

Zádor Lajos: Még a helye sincs megállapítva a főgimnáziumnak. Addig, míg a terveket nem látja, nem szavazza meg a segélyt.

Márk Endre felvilágosítást ad a tervek vonatkozáslag.

Juhász Ignác és Jánosi Zoltán újabb felszólalása után elnök elrendeli a szavazást.

Először Juhász Ignác napirendről való levétele felett szavaznak.

A halasztási indítvány mellett 49, ellene 60 szavazott tehát az indítványt nem fogadták el.

Ezután a tanács határozata felett szavaztak, de ezt megelőzőleg félórát tartó vita volt a kérdések feltevése felett, végre is Oláh Károly döntötte el a vitát.

A tanács javaslata és Márk Endre indítványa felett egyszerre rendelte el elnök a szavazást.

Vecsey Imre olvassa a névsort.

Juhász szólni akar, de olyan óriási lárma, zaj keletkezik, hogy nem juthat szóhoz.

A főispán a nagy zürzavarban felfüggesztette a gyűlést. Az ülés felfüggesztésének tartama alatt egyes csoportok izgatottan tárgyalták a dolgot.

Végre jó negyed óra elteltével Wessprémy Zoltán főispán újból megnyitotta a gyűlést és a közgyűlés engedelmével megadta a szólás jogát Juhász Ignácznak, ki a kérdés feltevéséhez szól hosszasan.

Márk Endre kijelenti, hogy a béke kedvéért hozzájárul a kérdésnek oly módon való feltevéséhez, ha azt Juhász Ignác indítványozza.

Kőrössi Kálmán dr. szintén a kérdés feltevéséhez szól.

Kovács József polgármester azt állítja, ha Juhász indítványa szerint szavaznak, szabálytalan és megsemmisíthető.

Magoss György a Juhász indítványa szerint óhajtja a kérdéseket feltenni. Az nem szabálytalan.

Komlóssy Arthur a mellett érvel, hogy a tanács javaslata felett kell szavazni.

Végre fél 8 órakor a főispán felteszi a kérdéseket. Három részre osztja a kérdést.

Első kérdés: megszavazzák-e a 400,000 koronát?

A közgyűlés 49 szótöbbséggel megadta a főgimnázium építéséhez a 400,000 korona segélyt.

100.000-rel haladja túl hazánkban a születések számát; nem hagyván érintetlenül a városokat sem.

Kereső iparosaink és kereskedőink kielégítő száma mellett a közlekedési személyzet száma jelentékeny, mely körülményt egybevetve a vasutvonalak nagy számával, a közlekedés fejlettségének kétségbevonhatatlan bizonyítéka. Gyárparunk azonban csak a kezdetlegesség stádiumát éli; valamint ipartelepeink száma is jelentéktelen.

Az ország 122 városában működő pénzügyintézetekben összesen 1079 798,805 korona betéti tőke van elhelyezve. Tehát oly óriási tőke hever improduktív módon, fontosabb közgazdasági rendeltetés nélkül, mely után a múlt 1905. évi nyereség 19.402,400 koronát tett ki. — Holott a gyár-alapítási alkalom nagy közgazdasági előnye mellett bizonyára nagyobb osztalék is jutna a tulajdonosainak. Az ország 130 városa közül 73 városnak van rendes katonai lak-tanyája.

Közúti vasútja 16 városnak van, melyek tulnyomó részben vállalatok kezelésében lévén, a helyi személyforgalom könnyítésén kívül semmi anyagi előnyt nem biztosítanak.

Az ország városainak szociális viszonyaira vonatkozólag konstatáljuk, hogy a 130 vidéki város közül 94-nek van szegényháza; és az összes városoknak évi szegényügyi kiadása teljes összegében 1.570,365 korona. Ha figyelembe vesszük azon körülményt, hogy a 94 város szegényházának fentartási költségei, az 1.570,365 korona, szegényügyi évi kiadásában befoglaltak, képzetet alkothatunk magunknak arról, hogy városainak szegényügye mily primitív, elhanyagolt állapotban leledzik.

Valljuk csak be őszintén, hogy erészben a főhiba a törvény helytelen rendelkezésében keresendő.

A törvénynek e fonákságából ered tehát, hogy városaink tulnyomó részének nincs szegényügyi szabályrendelete.

Bármily szigorú kritikával mérjük is városainknak köz-állapotát, nem férhet kétség ahhoz, hogy kulturális és közgazdasági intézményeikben, valamint lakosságuk intellektuális színvonalában egyesítik magukban azokat az alapvető feltételeket, melyeknek öntudatos és fokozatos fejlesztésével az egységes magyar nemzet által kiépítésének és megszilárdításának számottevő tényezői gyanánt valószínűsíthetjük hivatásukat.

Elteltekintve a városok, különösen pedig a rendezett tanácsú városok autonómiájának a szabad mozgást és buzgó tevékenységet megbénító korlátolásáról és a falusi községekkel ugyanazon színvonalra való degradálásától, számtalan oly terhet rónak törvényeink a városokra, melyek az állam céljaival és feladataival azonosulva, a városoknak költségvetését egyáltalában nem érinthetnék.

Nem ismételtük eléggé a feladatoknak azon sokoldalúságát és sokaságát, melyeket a városok átruházott hatáskörben az állam helyett teljesítenek, melyek legszerényebb számításokkal is igénybe veszik az összes városok 17.000,000 koronát túlhaladó személyi kiadásainak legalább is 18—20 százalékát.

Ha tehát megfelelő alapot keresünk arra, hogy a városok jelzett irányban teljesített funkciójukért kellőképpen rekompenzáltassanak, akkor csak reá kell mutatnunk az alább közölt kimutatásban foglalt városi huszfogyasztási adók teljes összegére, mely a 3.000 000 korona évi szolgáltatást megközelítvén, ez indirekt adónemnek átengedésével a városok jogos igényei teljes kielégítést nyerhetnek.

Különösen reá kell mutatnunk azon bő jövedelmi forrásra, mely a községi takarékpénztárak intézményének lé-

tesítése által a városok javára megnyitnának; különösen pedig, ha törvényalkotás útján statuálnának a községi takarékpénztárak.

Ha számításba vesszük, hogy a községi takarékpénztárak intézményének létesítése által, mely szép nyereség jutna a városoknak osztályrészül: akkor lehetetlen, hogy mi is fel ne buzduljunk a községi takarékpénztárak eszméjének gyakorlati megvalósítása és életbeléptetése mellett.

Amit eddigelé e téren látunk és tapasztalunk, mindaz csak gyenge kísérlet, melyet számításba venni alig lehet; ámde buzdító példa gyanánt elég jó és üdvös. Ilyen kísérlet történt Hajduböszörményben, hol 1.946,118 korona betét mellett 45 186 korona nyereséggel; Karczagon, hol 347.667 korona betét mellett 7811 korona nyereséggel; Kisujszálláson, hol 1.721,695 korona betét mellett 32.987 korona nyereséggel; Nagybányán, hol 2 929,505 korona betét mellett 26,815 korona nyereséggel; és végül Nagykőrösön, hol 4.112,708 korona betét mellett 72.677 korona nyereséggel zárult az 1905-iki üzleti év.

A városok jövedelmeit szaporítani hivatott új források megnyitására és a meglévők bővítéséről lévén szó, nem hallgathatjuk el azon szembeszökő aránytalanságot, mely a városok tisztviselőinek és alkalmazottainak javadalmazása tekintetében mutatkozik. Holott ugyanazon munka és tevékenységi körben dolgozván, semmi jogosultsága sincs annak, hogy oly aránytalanul nagy megkülönböztetések tétessenek tisztviselő és tisztviselő között.

A városok középpontjától kimért 5 kilométer körzetbe eső minden darab földnek és minden épületnek a város komplexumához tartozónak kell kijelentetnie. A városok és külső gyűrűzetében fekvő nagyobb birtoktestek azután a mutatkozó keresethez képest felaprózandók oly célból, hogy a tagozott kisebb területeken a föld tulajdona és munka után sóvárgó egyének és családok elhelyezést nyerjenek.

Városi közgyűlés.

Első nap.

— jul. 3.

Első tárgy a polgármesteri jelentés volt. A polgármesteri jelentés meleg hangon emlékezik meg Wolafka Nándorról. A jelentést tudomásul veszik.

A lovaregylettel kötött szerződést mutatja be Vecsey Imre főjegyző jóváhagyás végett.

Ezzel kapcsolatosan Degenfeld József gróf szólalt fel. Sajnálattal tapasztalta, hogy az ideai versenyeken egy osztrák indító volt itt, ki nem, mint eddig történt, magyarul, hanem a startnál mindig német szavakat használt. Kérdést is intézett emiatt a lovaregylet titkárához, ki azt a felvilágosítást adta, hogy a lovasok közül többen nem tudnak magyarul, azért indítják utnak a lovakat német szó mellett. Azt hiszi, Bécsben nincsennek figyelemmel a magyar lovasokra. Kéri a tanácsot, hasson oda, hogy ez elő ne fordulhasson.

Juhász Ignác kéri a szerződés felolvasását. Vecsey Imre felolvassa a szerződést.

Simonffy Imre, a lovaregylet elnöke azt mondja, hogy a közgyűlés már jóváhagyta a szerződést. (Felkiáltások: Mikor? Nem tudunk róla.)

Vecsey Imre felvilágosítást ad a szerződésre nézve.

Márk Endre a Degenfeld felszólalása folytán azt kéri, hogy a záradékolásban benne legyen, hogy a startnál is kizárólag csak magyar lehet a vezényleti nyelv.

Simonffy Imre mentegeti a lovaregyletet.

Jánosi Zoltán ezt a kérdést világosan látja. A szerződés mindaddig nem jogerős, míg az jóváhagyva nincs. Márk Endrétől eltérőleg azt óhajtja, hogy külön pontba foglalassák be, hogy itt Magyarországon csak magyarul lehet vezényelni.

Juhász Ignác neheztelést fejez ki, mert annak idején nem terjesztették a közgyűlés elé a szerződés pontozatait. Nem szabad megengedni, hogy a mi gyepünkön a lóverseny vezetése német nyelven történjék.

Varga Lajos dr. a Jánosi indítványán kívül még egy pontot óhajt a szerződésbe bevenni és pedig ez a totalisátor játék korlátozására vonatkozik.

Vecsey Imre a tanács nevében kijelenti, hogy egyetértenek a felszólalóval a totalisátort illetően, de konkrét indítványt ő sem tudna tenni.

Kovács József polgármester azt hiszi, hogy az, amit Degenfeld József gr. felhozott, csak efemer dolog. Elég lesz az, ha azt mondjuk ki, tiltakozunk hasonló eset megismétlése ellen.

A közgyűlés Vecsey indítványát elfogadja azzal a pótlással, hogy a jóváhagyási záradékot a lovaregylet külön aláírni tartozik.

A tanács bejelenti, hogy a miniszter a szénszállítás ügyében hozott határozatot jóváhagyta.

A külső gazdasági cselédekre vonatkozó szabályrendeletet a miniszter jóváhagyta.

Tudomásul vették, hogy a főispán kinevezte az építési bizottság és a loavató bizottság tagjait.

A nagyváradi honvéd hadapród iskolában egy városi alapítványi hely megüresedett. A közgyűlés az alapítványi helyre első helyen Illésy Gyula, másodhelyen Szabó István, harmadik helyen Hegedüs Dezső, negyedik helyen Erdei Ferencz tanulókat ajánlja.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület kéri a várost, hogy a már régebben a két bölcsészeti tanszékre megszavazott 10,000 korona járulékot 1906. évtől kezdve folyósítsa.

A közgyűlés kiutalja a 10,000 koronát, ha igazolják, hogy felállították a bölcsészeti tanszéket.

Az ev. ref. egyházkerület ujonnan építendő főgimnáziuma építési költségére 400,000 korona segélyt kér.

Degenfeld József gr. azt kérdi, mit ért a tanács azalatt, hogy a város jogai biztosítsanak, ha megadja a kért segélyt.

Oláh Károly szerint ilyen adománnyal szemben kell a városnak valami jogot biztosítani.

Jánosi Zoltán nem tudja megérteni, hogy most hogy kerül ide az egyház, az iskola közötti jogviszony. Azt indítványozza, hogy az egyházat hagyják ki, de igenis azokért az áldozatokért melyeket a város hoz, biztosítsanak neki jogokat az iskolában.

Simonffy Imre nem kíván a város által a főgimnáziumra befolyást gyakoroltatni. Kéri az erre vonatkozó pontot kihagyni.

Komlóssy Arthur biztosítani kívánja a város befolyását a főgimnáziumra.

Juhász Ignác a város anyagi helyzetét nem látja olyan-
nak, hogy jelenleg ilyen nagy összeget kiadjon. Indítványozza, vétessék le az ügy a napirendről.

Degenfeld József gr. arra a vádra, hogy az egyházkerület nem ad, felvilágosításul kijelenti, hogy az egyházkerület mintegy 300,000 koronával járul a gimnázium építéséhez. Nyilvános adakozás útján aligha lehet olyan összeget összehozni, hogy a város adományát mellőzzék.

Juhász Ignác: Adjon Tisza Pista, az gazdag.

Jánosi Zoltán: Nem ad, sohasem adott.

Degenfeld József gróf: Kérem, nagyon szívesen vesszük Tisza Pista adományát is, csak adjon. Azt hiszi, elég lesz most azt mondani, megadják a segélyt és megbizzák a tanácsot, hogy a feltételekre nézve tárgyaljon az egyházzal, vagy az egyházkerülettel. Kéri a 400,000 korona segély megadását.

Jánosi Zoltán Juhász azon érveit czáfolja, hogy a városnak jelenleg nincs pénze ilyen nagy adományt tenni. Fontosabb kérdést eunél nem ösmer.

Ez a város, ha meg erőltetésébe kerül is, nem tagadhatja meg ezt az adományt. Helyesen tette a város, hogy a kath. főgimnáziumot olyan nagy összeggel segélyezte. Igaza volt, jól tette. Ha a kálvinista Róma a kath. főgimnáziumra olyan nagy összeget szavazott meg, lehetetlen, hogy a régi iskolájának, a kollégiumnak megtagadja a segélyt.

Kovács József polgármester kijelenti, hogy nekünk van ref. gimnáziumunk, most csak új épületről van szó. Ha megszavazzuk az összeget, befolyásunkat biztosítani kell.

Zádor Lajos: Még a helye sincs megállapítva a főgimnáziumnak. Addig, míg a terveket nem látja, nem szavazza meg a segélyt.

Márk Endre felvilágosítást ad a tervekre vonatkozólag.

Juhász Ignác és Jánosi Zoltán újabb felszólalása után elnök elrendeli a szavazást.

Először Juhász Ignác napirendről való levétele felett szavaznak.

A halasztási indítvány mellett 49, ellene 60 szavazott tehát az indítványt nem fogadták el.

Ezután a tanács határozata felett szavaztak, de ezt megelőzőleg félóráig tartó vita volt a kérdések feltevése felett, végre is Oláh Károly döntötte el a vitát.

A tanács javaslata és Márk Endre indítványa felett egyszerre rendelte el elnök a szavazást.

Vecsey Imre olvassa a névsort.

Juhász szólni akar, de olyan óriási lárma, zaj keletkezik, hogy nem juthat szóhoz.

A főispán a nagy zürzavarban felfüggesztette a gyűlést. Az ülés felfüggesztésének tartama alatt egyes csoportok izgatottan tárgyalták a dolgot.

Végre jó negyed óra elteltével Weszprémy Zoltán főispán újból megnyitotta a gyűlést és a közgyűlés engedelmével megadta a szólás jogát Juhász Ignácznak, ki a kérdés feltevéséhez szól hosszasan.

Márk Endre kijelenti, hogy a béke kedvéért hozzájárul a kérdésnek oly módon való feltevéséhez, ha azt Juhász Ignác indítványozza.

Kőrössi Kálmán dr. szintén a kérdés feltevéséhez szól.

Kovács József polgármester azt állítja, ha Juhász indítványa szerint szavaznak, szabálytalan és megsem misithető.

Magoss György a Juhász indítványa szerint óhajtja a kérdéseket feltenni. Az nem szabálytalan.

Komlóssy Arthur a mellett érvel, hogy a tanács javaslata felett kell szavazni.

Végre fél 8 órakor a főispán felteszi a kérdéseket. Három részre osztja a kérdést.

Első kérdés: megszavazzák-e a 400,000 koronát?

A közgyűlés 49 szótöbbséggel megadta a főgimnázium építéséhez a 400,000 korona segélyt.

Második kérdés: a tanács javaslata Zádor azon módosításával, hogy az építkezés tekintetében is legyen már befolyása a városnak, elfogadtatott.

Harmadik kérdés: elfogadják-e azt, hogy a javaslatban bant legyen az, hogy az egyház és az egyházkerület közötti jogviszony biztosítottassék.

A tanács javaslatának ezt a részét is elfogadják. Végre 8 órakor a főgimnáziumi segély ügye elintézését nyert.

A főispán a tárgyalást még folytatni akarta.

Komlóssy Arthur kéri, hogy a tárgyalást halasztásuk holnapra.

Elnök: Csak még a következő tárgyat intézzük el.

A következő tárgy a róm. kath. egyház bizottságának ama kérelme volt, hogy a főgimnázium építéskor megszavazott, de fel nem használt téglamennyiséget adja ki a város.

A kérelmet teljesítik.

Elnök ezután a tárgyalás folytatását másnap délután 3 órára halasztotta.

Második nap.

Weszprémy Zoltán főispán a közgyűlést megnyitván, tárgyalás alá került a vízvezeték ügye. A közgyűlés rövid vita után elfogadta a tanács határozati javaslatát, mely szerint a vízvezeték létesítésére felveendő kötvény a közgyűlés jóváhagyó záradékával láttassék el.

Nagy vitát idézett elő a 11-ik gyógyszerár tárgyalása. A vitában az előadón kívül résztvettek: Juhász Ignác, Jánosi Zoltán, Burger Péter dr., Herczegh János, Révy Nándor dr., Varga Lajos dr., Kőrösi Kálmán dr., Márk Endre, Oláh Károly, Medgyaszay Dezső dr., Kertész Mihály bizottsági tagok. Hosszas vita után a közgyűlés 46 szavazattal 28 ellenében a 11-ik gyógyszerár felállítását szükségesnek mondta ki és engedélyezi.

A közgyűlés ezután telkek vételét határozta el és pedig a Kossuth-utcai Bészler-féle házat a Rickl-telek egy részével megvenni határozza rendőrségi palota céljaira 138,600 korona vételárban, úgy azonban, hogy a tanács egy éven belül a rendőrségi palota tervéről és költségvetéséről jelentést tegyen a közgyűlésnek.

Megvenni határozza továbbá a közgyűlés az Antal-féle Széchenyi házat utcaszélesítés céljából 45,000 koronáért, továbbá a Fűvészkert-utcai két házat 24,000 koronáért utcaszélesítésre, végül a Pásti-köz szélesebbé tételére megvett néhány négyszögöl területet 2300 koronáért.

Az ezen telkek megvétele három ízben megejtendő névszerinti szavazással lesz annak idején befejezve.

A közgyűlés körülbelől 10,000 koronát szavazott meg Bocskay István szobrára és szoborbizottságot alakított Weszprémy Zoltán főispán elnöklésével.

A Mester-utcai óvoda kibővítését a közgyűlés kimondta, valamint tudomásul vette a Sesztina és Szilágyi P. Hermin-féle alapító oklevelek bemutatását.

Török Gábor erdőmester a közjövödelmek szaporításának nézőpontjából a tűzifa árának felemelését javasolta. A közgyűlés az erdőmester javaslatát mellőzte.

A homokkerti lakosok folyamodtak a közgyűléshez, hogy világítási célra szavazna meg részükre 400 koronát. A tanács elvi nézőpontra helyezkedve, nem javasolta a kérelem megadását, mert a kertek lakói egymásután fognak ily kérelemmel a városhoz fordulni. A közgyűlés azonban a homokkerti lakosok kérését méltányosnak találta és részükre a kért 400 koronát megszavazta.

A közgyűlés a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségébe öt évi kötelezettséggel tagul belépett évi 100 koronával.

A közgyűlési egylet részére megszavazott 500 koronát.

A felfüggesztett rendőrtisztviselőknek kiadott félfizetésük kiutalását helybenhagyólag tudomásul vette.

Az ipartestület iparügyi bizottságot kívánt létesíteni; a közgyűlés a tanács javaslatát fogadta el és a kérelmet teljesíthetőnek nem találta.

Az öreg honvédek részére a közgyűlés 3 egymásután való évre 400—400 korona segélyt szavazott meg.

Az országos régészeti és embertani társulatba a közgyűlés alapító tagul belépett.

A közgyűlés a római katolikus főgimnázium felügyelőbizottságába 3 évi tartamra Körner Adolf és Oláh Károly tanácsnokokat küldte ki.

Györffy Aladár és társai hegyközséggé való alakulásért fordultak a közgyűléshez, mely a kérelmet teljesítette.

Végül a közgyűlés elintézte néhány szabadságolást, özvegyi segély iránt benyújtott kérvényt és tudomásul vett egy állatorvosi és bábaoklevél kihirdetést.

A közgyűlés tárgysorozata kimerítettén, elnöklő főispán a bizottsági tagok érdeklődését elismeréssel emelve ki és a hitelesítő közgyűlés idejéül július hó 5-ik napjának déli 12 óráját tűzvéni ki, az ülést fél 9 órakor bezárja.

Telekvásárlás.

Legutóbb tartott közgyűlésünk néhány háztelek vételét határozta el. Ezen telkek a következők: a Bészler-féle házastelek a Kossuth-utcán és a Rickl-féle házastelek egyrésze, a Széchenyi-utcai Antal-féle házastelek, a Fűvészkert-utcán két ház és Pásti-közben néhány ölnyi terület.

A közgyűlés bölcsen cselekedett, midőn ezen telkek megvételét elhatározta, mert mindezekre nagy szükségünk van.

Alkalmasabb helyet egy rendőrségi palota építésére keresve sem találunk, mint a Komáromi-ház és a mellé veendő Bészler-féle telek. A város központján, nyílt utcán fekszenek ezen házak és a rendőrségnek a város legkönnyebben megközelíthető helyen kell hajlékot emelni. A rendőrség mostani hivatalai valóban kritikán aluliak, ezt még azok is beláthatják, akik a kákán is csomót keresnek. A rendőrtisztviselők eddig és most is oly egészségtelen, világítatlan helyiségben végzik nehéz feladatukat, hogy szinte csodálatos, hogy eddig is megtudtak lenni ezen helyiségekben. Debreczen város neve okvetlenül megkívánja a rendőrségi palota létesítését, melyre fedezet is van talán a nagykölcsonben és mi meg vagyunk győződve, hogy az ezen palota építésére vonatkozó terveket és költségvetést a tanács gondjaiba veszi és azokat egy éven belül a közgyűlés elé terjeszti.

A Széchenyi-utcai Antal-féle ház megvétele szintén okos gondolat, mert a Révész-utca okvetlenül megkívánja a szabályozás mielőbb való kerezttüvitelét. A megvett Antal-féle házból jut terület a nevezett utca kiszélesítésére, azonkívül a városnak még mindig megmarad egy jókora te-

lekrész, mely meghozza a befektetett tőke tisztaságát.

Mi már évek óta sürgetjük a Révész-utca kiszélesítését közbiztonsági és közegészségügyi nézőpontokból. Örültünk, hogy a közgyűlés helyeselte a városi tanács javaslatát és megvételre ajánlotta ezt az aránylag olcsó telket. Most már még a szomszédos telket is meg kell szerezni és akkor a Révész-utca rendezve lesz Nagy szükségünk volt a Fűvészkert-utcai két ház megszerzésére is, mert az utcarendezés ott kívánatos.

A Pásti köz szélesítését is régen tervezi a városi tanács, mert ez a szűk sikátor valóságos személdomb és a közegészséget nagyon is veszélyeztető hely. Az utca kiszélesítése és rendezése az ott lakók régi óhajának teljesítése.

Midőn a közgyűlés ezen telkek megvételét tárgyalta, a bizottsági tagok közül többen arra az álláspontra helyezkedtek, hogy minek vásárol a város, a központon kívül eső helyeken és mért nem veszi gondjaiba a Szent-Anna-utca torkolatának kiszélesítését. A magunk részéről szinte helyesnek tartjuk a felszólalást abban az tekintetben, hogy a város egyik legforgalmasabb helye: a Szent-Anna-utca torkolata kiszélesítésék, az is bizonyos, hogy az óriási forgalmu Csapó-utca bejárata is rendezést kíván, de nem szabad felednünk, hogy az ezen utcák kiszélesítése óriási pénzáldozatot kíván a várostól, amely áldozatokat a város ez idő szerint képtelen meghozni. Ami azonban anyagi erőnkhez mérten megvehető, vegyük meg annyival is inkább, mivel nézetünk szerint a Szent-Anna- és Csapó-utcák kiszélesítése várhat még kis időt, ellenben a Révész és Pásti-utcák rendezése igen sürgős kötelessége a városnak.

Aki ezt el nem hinné, fáradjon el ebben a rekkenő hőségben a nevezett két sikátorba és meg fog győződni szavaink igazságáról és arról, hogy a közgyűlés nagy többsége embervédelmi munkát végzett, mikor ezen sikátorok tarthatatlan voltát rendezni kívánja.

Hirek.

— Megyei közgyűlés. Hajdu megye f. hó 13-án, dél előtt 10 órakor tartja rendes közgyűlését. A tárgysorozat 197 pontból áll, melynek legérdekesebb része az alispáni és főjegyzői szék betöltése. Az alispáni állásra többen pályáztak, mindmennyi érdemes férfiak. Bárki lesz is közülök megválasztva, a vármegye nyer a megválasztottal.

— Egy üdvös indítvány. Azt mindnyájan érezzük, különösen pedig kereskedőink, hogy városunk kiesett a vasuti fővonalból, minek folytán egyenes összeköttetésünk nincs északi és déli Magyarországgal. Éppen azért okos dolgot cselekszenek azok, akik segíteni óhajtanak ezen a kellemetlen állapotban. Fejér Ferencz dr. a közigazgatási bizottság f. hó 5-én tartott ülésében azt indítványozta, hogy a közigazgatási bizottság tegyen lépéseket a kereskedelmi miniszteriumnál a rossz összeköttetés megjavítása érdekében. Tüdős János dr. támogatja az indítványt, sőt azt javasolja, hogy a bizottság keresse meg a kereskedelmi minisztert és kifejtve a jelenlegi állapot további

fennmaradásának káros voltát Debreczen és közönségének kereskedelmére és forgalmára, létesítsen egyenes összeköttetést Debreczen javára. Az életrevaló indítvánnyal a közigazgatási bizottság az augusztusi ülésen már részletesen fog foglalkozni.

— Kereskedőink és a vasárnapi munkaszünet. Városunk kereskedői egy emberséges mozgalmat indítottak meg a vasárnapi munkaszünet és a záró óra szabályozása ügyében, ezzel is beigazolta, hogy munkatársaik és alkalmazottaiknak szívesen adnak alkalmat az üdülésre és pihenésre. Miután a mozgalom vezetői városunk legintelligensebb kereskedőiből kerültek ki, bizton hisszük, hogy ezt az emberséges törekvést összes kereskedőink támogatni fogják.

— Katonáink száma. Városunkban az elmúlt június hóban a katonai létszám a következő volt: cs. és kir. közös hadseregben 1061 ember és 575 ló; a honvédségnél 735 ember és 211 ló. Átkelésben elszállásoltatott 4 tábormok, 16 törzstiszt. Besoroztatott 172 hadköteles, és pedig a közös hadseregbe 64, a honvédséghez 24, a póttartalékba 30, fölösszám 47; utóállításra jött 172.

— A pénzügyigazgató jelentése. Faust Elek pénzügyigazgató, kir. tanácsos, a közigazgatási bizottság július hó 5-én tartott ülésében bejelentette, hogy június hóban egyenes adóban 89,187 korona 39 fillér, hadmentességi adóban 154 korona 43 fillér, bélyegjövédékben 106,752 kor. 93 fillér, jogilletékben 52,218 korona 26 fillér, dohányjövédékben 175,224 korona 59 fillér vétetett be. Fizetési halasztást 16 esetben adott.

— A kereskedelmi- és iparkamara közgyűlése. A debreczeni kereskedelmi és iparkamara július hó 12-én tartja a nyári szünet előtt utolsó közgyűlését. A közgyűlés, melyen jelentős és nagyon sok tárgy kerül elintézésre, rendkívül népesnek ígérkezik. Különös figyelemmel és érdeklődéssel néznek a lapok Szávay Gyula titkár tanulmánya elé, mely az országos csatorna tervezésekre vonatkozik. Az ülésen nagyszámu folyó ügyekről tesz jelentést Szabó Kálmán elnök. Napirenden van számos miniszteri leirat elintézése, állami segélyezések kérvényei. Most fog az elnökség beszámolni az idei ösztöndíjak odaitéléséről. Fontosabb tárgyak még a könyvkereskedők egyesületének kérelme az iskolai könyv beszerzések tárgyában; a fatermelés és a hazai ipar; árverési visszaélések; a kereskedelmi alkalmazottak jutalmazása, több társ kamarai, hatósági és ipartestületi megkeresés; az ipari szakiskola létesítése; a posta-távirda-telefon ügyek, iparjogi kérdések és zálogkölesön intézeti ügyek.

— Közbiztonság. Kovács József polgármester a közigazgatási bizottság elé terjesztett jelentése szerint a rendőrség június hóban lopásért 4, hatóság elleni erőszakért 1, rendőri kihágás czimen 149 egyént tartóztatott le. A királyi ügyészséghez 16 egyént szállítottak, míg rendőrileg 149 egyént büntettek meg. Felmentés 41 esetben történt. A rendőrfőkapitányság 29 esetben adott ki iparipazolványt, melyből 350 korona folyt be az iparoktatás céljaira.

— Városunk közegészségügye. Varga Emil dr. tiszti főorvos helyettes jelentése szerint június hóban egészségügyi viszonyaink kedvezőtlenebbek voltak az elmúlt hónapnál. A halálozás 44 esetben multa felül a májusi haláleseteket. Nagyobb aggodalomra azonban nincs oka, amennyiben a járványos betegségek csak szórványosan fordultak elő és a rögtön alkalmazott orvosi segély folytán enyhe lefolyásu volt.

— **A debreczeni önkéntes iskola.** A 39. gyalogezred eltávozásával felmerült katonai körökben az a kérdés, hogy az ezred önkéntes iskolájával mi fog történni. Így hagyja-e a hadvezetőség, avagy Bródba helyezi át. Miután az önkéntes iskola áthelyezése Debreczen városára némi hátránnyal járna, a közigazgatási bizottság utóbbi ülésén szóba került, hogy az esetleges áthelyezést megakadályozni miképpen lehetne. Kovács József polgármester kijelentette, hogy katonai körökben érdeklődött az önkéntes iskola sorsa iránt, de határozott választ nem kapott. A közigazgatási bizottság ezért megbizta a polgármestert, hogy tudja meg bizonyosan, hogy az önkéntes iskolát elviszik-e Debreczenből s tegyen esetleg lépést arra nézve, hogy az önkéntes iskola itt maradjon.

— **Debreczen — nagyvárad vasut.** Évek óta hallunk a debreczen — nagyvárad vasut kiépítéséről, anélkül, hogy dűlőre jutott volna a dolog. A jog- és pénzügyi bizottság f. hó 26-án tartott ülésében foglalkozott a Török Jenő engedményes beadványával, ki a vasut kiépítésére 300,000 korona hozzájárulást kér a várostól. A jog- és pénzügyi bizottság elvileg helyesli a nevezett vasut megépítését, de mindaddig a hozzájárulásra nézve javaslatot nem tehet a közgyűlésnek, míg az engedményes a terveket be nem mutatja. Itt-ott a bizottságban hangok merültek fel a vasut létesítése ellen, mi azonban határozottan a létesítés mellett foglalunk állást, bár a 300,000 korona hozzájárulást mostani pénzügyi viszonyaink közepett túlmagasnak tartjuk.

— **A nagyerdei gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegviz kurára messze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvizgyógyimódot ép úgy használhatnák a Nagyerdőn, hol a vizgyógyimód minden modern eszköze, a fürdőbérlet elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbérlet Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern hygienia minden eszközével oly és olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknek eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vizgyógyimód edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvizgyógyimód alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélenkíti és a lassan működő szerveket felrissziti. Eredményen alkalmazható tehát a vizgyógyimód és annak különféle alakja: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek huruto állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység-, sápkór-, kövérség-, köszvény-, görvélykór- és cukorvizelesnél. 4. Gyomor-, bél- és máj betegségeknek. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértolulás- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinek, a neurastheniánál, ennek sokoldalú jelenségeinek, a mint: fejfájás, szédülés, fejnemés, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnél, görcsös és hűdékes állapotoknál. — A nagyerdei hidegvizgyógyintézet modern és czélszerű berendezése, fekvése és kitűnő puha vize fölötté alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékeltek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva áll a férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5—8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig. Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdei hidegvizgyógyintézetben.

Szerkesztői üzenetek.

W. A. Szepesbéla. A figyelmet köszönöm én is és köszönöm csak fokozódik, ha valami érdekes és aktualis közigazgatási kérdésről ír nálunkba.

Gazda. A Hortobágy hasznosításának kérdésével az illetékes gazdasági szakkörök nagyon is foglalkoznak, mert ezen hasznosítási terv nemcsak a mi érdekünk, hanem az egész országé is. Közgazdaságunk fejlődésére nagy befolyással lesz e nagy műnek kiépítése. Nagy munka lesz ez és éppen ezért megfontolást igényel. Tévedés volna azt hinni, hogy ezen kérdés megoldásával Debreczen őslakói kárt szenvednek. Ellenkezőleg. A hasznosításból haszna lesz a város

házipénztárának és a közönségnek egyiránt. Éppen azért bűn volna az eszmét eltiporni. A részletekben lehetnek eltérések, a hasznosítás különböző módjainak helyes vagy helytelen voltát lehet vitatni, sőt kell is, ellenben a városi tanácsnak nem lehet kitérni azon munka elől, mely a közjóvedelemnek dus forrásait van hivatva megnyitni. A városi tanács a legnagyobb körültekintéssel jár el a kérdés előkészítésében és becsületes igyekezettel éppen azon fáradozik, hogy a polgárság vállairól a közterheket leemelje, vagy legalább is azokat mérsékelje. Megjegyezzük még, hogy észrevételeinek szívesen adunk tért, még akkor is, ha nézetei a mi nézeteinkkel ellentétben vannak is, mert elfogultak nem vagyunk. Végül értesítjük, hogy a felelős szerkesztő a Hortobágy hasznosítása ügyében szívesen áll rendelkezésére bármely napon a délelőtti órákban,

Kiváncsi. Az egy év még nem telt le; a pénz letétben van és az eljárás csak akkor folytatható, ha a terminus letelik. Hogy kinek itélik azt a bizonyos összeget, nem tudjuk megmondani, vagy legalább is a felől most nem tehetünk érdemleges nyilatkozatot.

Hortobágy. A munka készül és szeptemberben fog megjelenni. A külön lenyomatból annak idején szívesen küld példányokat a munka szerzője.

Adófizető polgár. Lapunk a közérdeket szolgálja és éppen azért a legnagyobb készséggel ad tért mind az oly beküldött cikkelynek, mely elfogulatlanul íródik. Ámde az Ön cikkelye csak vádak említ bizonyítás nélkül, sőt Ön azt kívánja, hogy Ön helyett mi vállaljuk el a felelősséget. Ezt nem tehetjük és éppen azért cikkelyét nem is közöljük.

Sz. G. Helyben. A vitába mi nem elegyedtünk annak idején, ennél fogva bírálatot nem mondhatunk afelett sem, hogy abban a nagy közönséget alig érintő és érdeklő kérdésben kinek volt igaza.

Nemességszerető. A kért dolognak utána néztünk, de oly nevű család városunkban sohasem lakott, így tehát arról feljegyzés nem található. Méltóztassék a leleszi konventhez fordulni, ahol bizonyára megtalálják a nyomukat. Ami az eljárás költségeinek nagyságát illeti, azt előre meghatározni nem lehet, mert az egyik kisebb, a másik nagyobb fáradsággal és kutatással jár. Annyit azonban tanácsolunk, hogy méltóztassék vigyázni, mert az ilyen kutatások néha napján nagyon sokba kerülnek, nem ritkán minden eredmény nélkül. Legjobb írásbelileg megállapodni. Miután az ügy nagyon bonyolult, a fáradságos kutatásért lehet ígérni 500 koronát.

Író ember. Méltóztassék Debreczen sz. kir. város nyomdávalatához fordulni, hol szívesen nyujtanak felvilágosítással.

K. A. Temesvár. Nem kerülte ki figyelmünket és már legközelebb foglalkozunk e kérdést.

B. K. dr. Sopron. A cikkelyt köszönjük, felhasználjuk.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalu-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműket és kelen-gyékét mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

737
1906. v. k. szám.

Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. jbiróság V. 1135/2. — 1906. számú végzése folytán közhírré tétetik, miszerint a Magyar általános tk. pénztár r. t. részére dr. Bayer Ferencz ugyis mint kk. gyermekei gyámja, debreczeni lakostól 440 kor. tőke, ennek megítelt 5% kamatai és eddig összesen 74. K. perköltség erejéig 1906. évi május hó 11-én, biróilag lefoglalt és 1380 koronára becsült gazdasági gépek és egyéb ingóságok 1906. évi július hó 14-én délután 4 órakor kezdetét veendő és Fancsikán alperes tanyáján megtartandó nyilvános birói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnal készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alól is el fognak adatni.

Debreczen, 1906 évi június hó 13-án.

Oláh Géza,
birói kiküldött.